

A. Frantsuz
*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine,
Doctor of law, Professor,
Dean of the Faculty of Law
«KROK» University*

I. Balykin
*PhD, Docent of the Chamber of the History
and Theory of State and Law,
«KROK» University*

Problems of protection of the rights of the child in the conditions of ATO

The article provides a comprehensive analysis of the protection of the rights of the child in the context of a military conflict. The achievements of European law were taken into account. The development of scientific and theoretical recommendations for the development of legislation on the protection of children's rights in the realities of ATO in Ukraine were made.

Keywords: rights of the child, antiterrorist operation, Ukraine.

А.Й. Француз
*Герой України, заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»*

І.І. Баликін
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»*

Проблеми захисту прав дитини в умовах проведення АТО

У статті здійснено комплексний аналіз захисту прав дитини в умовах проведення воєнного конфлікту з урахуванням здобутків європейського права й розробку на цій основі науково-теоретичних рекомендацій для розвитку законодавства щодо захисту прав дітей у реаліях проведення АТО в Україні.

Ключові слова: права дитини, антитерористична операція, Україна.

А.И. Француз
*Герой Украины, заслуженный юрист Украины,
доктор юридических наук, профессор,
декан юридического факультета,
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»*

И.И. Балькин
*кандидат исторических наук,
доцент кафедры теории и истории государства и права,
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»*

Проблемы защиты прав ребёнка в условиях проведения АТО

В статье осуществлены комплексный анализ защиты прав ребёнка в условиях проведения военного конфликта с учётом достижений европейского права и разработка на этой основе научно-теоретических рекомендаций для развития законодательства по защите прав детей в реалиях проведения АТО в Украине.

Ключевые слова: права ребёнка, антитеррористическая операция, Украина.

Challenge problem

The challenges of this time, including the conduct of hostilities in the Donetsk and Luhansk oblasts, require revision of the procedures for the implementation of the rights of the child in Ukraine, provided for by the UN Convention on the Rights of the Child and current legislation.

The experience of the world community shows that the collapse of families, the disintegration of communities, the destruction of educational systems and medical services invariably accompany any armed conflict. It is particularly acute in the lives and development of children. Under the current conditions, the state must correctly set its priorities, defending not only the territorial integrity, but also protecting the most important thing that we have – children.

It is important to find out the problems associated with the protection of the rights of children affected by armed conflict, hostilities and temporary occupation of the territory of Ukraine, as well as making proposals to improve the legal regulation of these issues.

The armed conflict in the east of the country has sharply worsened the situation in areas where Ukraine has previously made

significant progress (actual abolition of homelessness, development of adoption and foster families, support for mothers and children in difficult living conditions, etc.). It exacerbated problems that have not yet been resolved (the spread of socially dangerous and infectious diseases, the reduction of immunization programs, the intensification of violence against children, the deterioration of access to education services, of health and social sphere). The risk of rising social orphanhood has increased. [1]

Children in the east of Ukraine during military conflict are constantly suffering for four years in a row. According to the UN (UNICEF), 68 children were killed during the hybrid warfare in the Donetsk and Luhansk oblasts, 176 children were injured. Only in the western part of Donetsk oblast more than 160 schools were destroyed, about 50 thousand children are not able to study under normal conditions. Schools, contrary to international standards, are subjected to attacks and are used by the military as barracks, warehouses, etc. According to the UNICEF Children's Fund, the total number of Ukrainians who were forced to leave their homes as a result of the conflict was about 1.5 million

people, over 158 thousand of them were children. In general, about 1.7 million children suffer from the consequences of the military conflict in Ukraine. [2]

A review of recent studies and papers

Scientists of different branches of law worked out general theoretical principles and problems of protection of children's rights in Ukraine, creation of mechanism for their realization. In particular, the mentioned issues were investigated: Y. Shemshuchenko [3, 4], S. Tymchenko [5] and others domestic and foreign scholars. Investigation of the problems of the protection of the rights of the child in conditions of armed conflicts in particular ATO were devoted by L. Volynets [6–9], O. Kochemyrovska [10], O. Kryvoviaz [11], A. Dakal [12, 13], O. Kudriavtseva [14–19], O. Klymenko [20, 21], N. Stepanenko [22] and others their works.

Remaining challenges

Solving children's problems in armed conflicts is one of the main priorities of the European Union's human rights strategy not only because the children who are currently experiencing deprivation will then determine the future, but also because they have inalienable and unalienated Rights embodied in international and national human rights documents. [23]

Draw the objectives of research

The purpose of this article is a comprehensive analysis of the protection of the rights of the child in the context of a military conflict in the light of the achievements of European law and the development of scientific and theoretical recommendations for the development of legislation on the protection of children's rights in the realities of ATO in Ukraine. It is unconditional in the conditions of armed aggression of the Russian Federation against Ukraine.

Discussion

Today, the protection of children in Ukraine is complicated. The current legal acts in the field of child protection are designed for peacetime and do not always work

in the present conditions. Ukrainian legislation does not contain provisions that directly affects children affected by armed conflict in Ukraine. In particular, national legislation does not contain norms on the protection of children's lives during military conflicts, including the mandatory evacuation of children from the zone of armed conflict and the surrounding areas, areas of the anti-terrorist operation.

In accordance with the Convention on the Rights of the Child, ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine, Resolution No. 789-XII dated 27.02.91, "every human being is a child until he reaches the age of 18". [24] In our opinion, the rights of the child can be defined as a system of opportunities for the child concerning its harmonious development and growth in certain social, economic and spiritual conditions that meet the requirements of time and space. The protection of the rights of the child is a comprehensive system of measures that are used to ensure the free and proper exercise of its subjective rights, including judicial protection, legislative, economic, organizational, technical and other means and measures, as well as the self-defense of civil rights. In an armed conflict, the rights and freedoms of the child are subject to numerous violations that have special socially dangerous consequences. [25]

The problem of protecting the rights of minors needs to be resolved at both international and national level. The world community has confirmed the desire to protect the rights of minors. The result was documents such as the Geneva Declaration of the Rights of the Child (1924) [26], the Declaration of the Rights of the Child (1959) [27], the Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict (1974) [28], the Convention on the Rights of the Child (1989) [29].

Thus, the first international document outlining the problem of juvenile rights was the Geneva Declaration of 1924. For the first time in the history of humankind was formulated the right of the child to create conditions that ensure its normal physical and mental development. However, this document was

only declarative, and therefore real legal protection was possible through the creation of national law based on the adoption of treaties by states. The first such document was the Universal Declaration of Human Rights, adopted December 10, 1948 by the General Assembly of the United Nations. [30] It was in it that the foundations of the protection of the rights of children were recorded.

On November 20, 1989, the General Assembly of the United Nations adopted and opened for signature the Convention on the Rights of the Child (resolution A/44/736), which was ratified by our state on February 27, 1991. This most consistent and exhaustive document on the rights of the child not only defines the political, economic, social and cultural rights of children under the age of 18, but also proclaims the right of the child to protect it and the obligation to create the necessary conditions for this. By ratifying the Convention, states (including Ukraine) have taken on the responsibility to protect children from discrimination, sexual exploitation, violence and special care for orphans and refugees.

Since the declaration of independence, Ukraine has progressed considerably in improving the regulatory framework aimed at ensuring compliance with the provisions of the UN Convention on the Rights of the Child. Indeed, today in Ukraine there is a ramified system of normative legal acts that directly establish the legal mechanism for the ensuring, guard and protection of the rights of the child in Ukraine. It should be noted that the mechanism as a whole complies with international standards in the field of children's rights, which are enshrined in the relevant conventions. For example, in Ukraine the child's rights are enshrined at the constitutional level. The Constitution, in particular, proclaims the equality of the rights of children (Articles 24, 52), the protection of childhood (Article 51), the prohibition of violence against the child and its exploitation (Article 52), the right to life (Article 27), protection and assistance to the state of the child, deprived of family environment (Article 52), the right for education (Article 53). [31]

The main provisions of the Convention were reflected in the Law of Ukraine "On the Protection of Childhood" of March 7, 2001, which defines the protection of childhood in Ukraine as a strategic national priority, and in order to ensure the realization of the rights of the child to life, health care, education, social protection and comprehensive development. It established the basic principles of state policy in this area. [32]

In addition, the rights of the child are highlighted by separate articles of the Family [33], Civil [34], Criminal [35] and Criminal Procedural Codes of Ukraine [36], as well as regulated by such laws as "On Health and Recreation of Children" [37], "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence" [38], "On Social Work with Families, children and youth" [39] etc. Various state institutions and ministries are called to be responsible for the observance of the rights of the child in Ukraine. Many efforts are also being made by public organizations working in the field of child rights protection so that every child feels a full member of society. There are now over 400 NGOs working for children and with children in Ukraine. In addition, the institution of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine on Human Rights and the institution of the Commissioner of the President of Ukraine on the Rights of the Child are in place in Ukraine. In 2013, Ukraine first became a member of the European Network of Ombudspersons for Children (ENOC).

History teaches that in times of serious social upheaval children suffer most. This also applies to the current situation in Ukraine. The rapid reform of society, the aggravation of employment problems, the sharp decline in the living standard of most of the population, the negative aspects of continuous commercialization, environmental disadvantages – are far from a complete list of factors that have a detrimental effect on children.

The insecurity of the rights and freedoms of children in the armed conflict in the east of Ukraine is a new, essential challenge for Ukraine. Often children are killed not only because of battles but also due to malnutri-

tion and illnesses caused by or sharpened by a conflict. Children are held as hostages, sexually exploited. Especially striking is the fact that children are often involved in conflict as soldiers.

Involving children in the armed forces and factions can lead to many negative consequences, including physical and psychological injuries. It negatively affects children both in the moment of armed conflict and in their subsequent adult life and is a potential threat of new conflicts in the future. Not mentioning the level of education and medical care in a war or armed conflict.

The main international instruments regulating the security and protection of the rights of children in armed conflict are: the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict (ratified by Ukraine on 23.06.2004) [40], the Rome Statute of the International Criminal Court (ratified by Ukraine on 16.01.2002) [41], the Convention №182 concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour (ratified by Ukraine on 05.10.2000) [42], 17 UN Security Council Resolutions (adopted since 1999), last I S / RES / 2143 (2014) – issued on March 7, 2014, concerning the protection and rehabilitation of children affected by a military conflict [43]; the Paris commitments to protect children from unlawful recruitment or use by armed forces or armed groups [44]; the Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups (signed by Ukraine in 2007) [45].

The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child concerning the participation of children in the armed conflicts implies that the participating States are obliged to take “all possible measures to ensure that the servicemen of their armed forces under the age of 18 are not directly involved in military actions”. In addition, the Optional Protocol also obliges participating States to take all possible measures to prevent recruitment and use in military activities of persons who have not reached 18 years of age, armed with groups other than the armed forces of the

state. Such measures shall include the adoption of legal measures necessary to prohibit and criminalize such practices.

It should be emphasized that Ukraine ratified the UN Convention on the Rights of the Child and is a party to the Optional Protocol to this Convention on the involvement of children in armed conflicts, thereby committing itself to take all measures to prevent the involvement of children in hostilities. Consequently, the Optional Protocol is part of national legislation, but it is unclear whether its norms are rules of direct action. National legislation lacks an interpretation of its provisions as there are no rules regulating the situation of children affected by armed conflict in Ukraine.

At present, the Government of Ukraine has taken some steps to bring national legislation into line with the provisions of the Optional Protocol. Thus, Article 30 of the Law of Ukraine “On the Protection of Childhood” explicitly indicates the prohibition in Ukraine of the participation of children in hostilities, armed conflicts, the creation of child paramilitary organizations and formations, propaganda among children of war and violence. In January 2016, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law “On Amendments to Some Laws of Ukraine Concerning the Strengthening of the Protection of Children and Support of Families with Children”, which defines the children affected by the hostilities, and classifies the act of bringing children to military action. The changes made indicate that “a child who has suffered as a result of hostilities and armed conflicts is a child who has been injured as a result of hostilities or armed conflict, obtained contusions, injuries, physical, psychological violence, was taken outside Ukraine, was involved in participation in military formations or illegally detained in captivity”. [46]

On April 5, 2017, the Cabinet of Ministers of Ukraine adopted Resolution No. 268 “On Approval of the Procedure for Granting the Status of a Child Affected by War and Armed Conflict”, the purpose of which is to affix the relevant authorities to the fact that the child suffered precisely from hostilities and armed

conflict. In the future, in accordance with the requirements of international legislation on the protection of children's rights, a mechanism is planned for a number of social measures and benefits for this category of children. [47]

However, the current legislation has a number of gaps that needed to be removed as soon as possible. For example, international law contains requirements that actions to involve children in military conflicts should be criminalized. Such criminal liability is currently not provided for by Ukrainian legislation, and therefore the Criminal Code of Ukraine does not contain a clear definition of the term "involvement of children in armed forces/groups" and does not recognize the activity of recruiting, engaging and other forms of use of children in armed forces or armed groups. It is worthwhile to note that in international law, the concept of "engaging a child in an armed conflict" is not limited to direct involvement in hostilities, but refers to any use of children by armed forces or groups. Article 149 of the Criminal Code of Ukraine determines the punishment for trafficking in human beings or the commission of another illegal transaction, the object of which is a person, as well as the recruitment, transfer, harboring, transfer or receipt of a person committed for exploitation, which means, in particular, the use in armed conflicts. In addition, this article establishes the responsibility for the implementation of illegal actions against minors and underage. The important point is that the criminal law of Ukraine does not imply the use the application of extra territorial jurisdiction for crimes under the Optional Protocol. In turn, Article 8 of the Criminal Code of Ukraine contains a norm according to which foreigners can be held accountable for the commission of serious crimes and crimes provided by international treaties of Ukraine. [48]

In addition, Ukraine should bring all military codes, manuals, standards, operational procedures and other military documents and directives in accordance with the provisions of the Optional Protocol.

The only mechanism for the evacuation

of children who have parents from the ATO zone in the Donbass is the ongoing awareness raising work among parents about the danger and the need for immediate evacuation.

As for orphans and children deprived of parental care, the state is responsible for their safety. In total, more than 1.5 thousand of such children who were brought up in residential institutions were evacuated from the occupied territories. [49]

The issue of protecting children who moved from the zone of armed conflict and areas of the anti-terrorist operation has also not been resolved. The Law of Ukraine "On the Protection of the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons" of October 20, 2014 [50] only partially covers such issues, while its norms are mostly declarative. For example, in Article 9 of the aforementioned Law, among other things, the right of an internally displaced person to create the appropriate conditions for his/her permanent or temporary residence was established. At the same time, such provisions remain without proper provision and display of housing rights in the Housing Code of Ukraine [51] and the Law of Ukraine "On Social Fund Housing" [52].

To some extent, the situation of internally displaced persons is being improved to provide cash support to cover the cost of living and payment of housing and communal services, introduced by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the provision of monthly targeted assistance to persons who move from the temporarily occupied territory of Ukraine and areas of anti-terrorist operation to cover costs for accommodation, including for payment of housing and communal services" from October 1, 2014 № 505. [53] In particular, it is foreseen to provide such monetary aid in size: on a disabled person – 884 UAH, on an efficient person – 442 UAH, for the disabled – subsistence minimum for the persons who have lost their ability to work. At the same time, the total amount of family allowances can not exceed 3000 UAH, for families with disabilities or children with disabilities – 3400 UAH, for a large family – 5000 UAH per month. It should be emphasized that the

Law of Ukraine “On the Guaranteeing of the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons” provides for the provision by the bodies of state executive power, local self-government bodies and private law subjects of the possibility of free temporary residence (subject to payment by the person of the value of communal services) within six months from the time of the registration of the internally displaced person. For large families, disabled people, the term may be continued (paragraph 4 Part 1 of Article 9). However, the conflict in the East of Ukraine is delayed indefinitely. This is the most painful issue for families with children. It is also necessary to draw attention to the fact that a new category of children, which Ukraine has not previously encountered, has emerged – children-combatants with experience of participation in armed conflicts and the use of weapons. There is no reliable data on the number and age of children involved in combat operations in the East of Ukraine, but there is evidence that militants use children to collect intelligence data [54], prepare for participation in hostilities and carry out auxiliary functions. Thus, the need for a legal settlement of a number of issues related to the protection of the rights of children-victims of armed conflict, hostilities in the conduct of the anti-terrorist operation has risen. For example, in 2015, the Committee on Family, Youth Policy, Sports and Tourism of the Verkhovna Rada of Ukraine processed a draft Law of Ukraine “On Ensuring Rights and Guarantees of Children Victims of Armed Conflict, Hostilities, Temporary Occupation of the Territory of Ukraine” [55]. This draft law proposed:

1) to establish at the legislative level the determination of the legal status of children victims of armed conflict, hostilities in the territory of Ukraine;

2) to establish guarantees of observance of rights and legitimate interests of children victims of armed conflict, military actions,

temporary occupation of the territory of Ukraine;

3) to make changes to a number of legislative acts regarding:

- securing the mechanisms for ensuring the rights of children, provided by both national legislation and international acts;

- establishing of a prohibition on the participation of children in hostilities and armed conflicts, the creation of paramilitary organizations and formations, propaganda among children of war and violence;

- establishing criminal responsibility for the recruitment and use of children in armed conflicts.

It is worth noting that the influence of state bodies on militants in the East of Ukraine and their actions on involving children in illegal armed groups is limited, or even impossible. However, the facts of involving children to war on uncontrolled by Government of Ukraine territories should necessarily be fixed by law enforcement agencies. After the end of the conflict, criminal cases must be instituted and properly prosecuted, and the perpetrators are prosecuted.

Conclusions

Thus, the protection of the rights of children affected by hostilities, armed conflicts, the temporary occupation of Ukraine is a new problem that the state should take care of. To do this, it needs the appropriate regulatory framework and organizational support to implement an effective system for protecting such children, providing them with comprehensive material, medical and psychological assistance. The effectiveness of the legal regulation of relations in the field of the protection of the rights of the child in Ukraine is largely dependent on the borrowing of relevant standards in foreign countries, primarily European ones. Protecting each particular child can only be a collaborative effort of all government bodies, including law enforcement agencies.

References

1. Кочемировська О.О. Щодо дотримання Україною міжнародних стандартів захисту прав дітей у збройних конфліктах: Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1660/>

2. Україна Гуманітарна ситуація. Звіт №33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/Ukraine_SitRep_33_-_1_May_2015_Ukr.pdf
3. Концепція забезпечення і захисту прав дитини в Україні / [Шемшученко Ю. С. та ін. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ : Ін-т держ. і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. – 85 с.
4. Лінник Н.В. Європейська Соціальна Хартія на захисті прав дітей // Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис / Київський ун-т права НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; голов. ред.: Шемшученко Ю.С. ; редкол.: Андрійко О.Ф., Батанов О.В., Горбатенко В.П. [та ін.]. – Київ, 2016. – № 3. – С. 38-41.
5. Актуальні проблеми теорії держави та права: Навч. посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша та ін. – К.: КНТ, 2007. – Ч. 1. – 288 с.
6. Державна доповідь “Про становище дітей в Україні (за підсумками 1999 року). Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування / Л. С. Волинець [та ін.]; голова ред. кол. І. Н. Федоренко. – Офіц. вид. – К.: [б.в.], 2000. – 138 с.
7. Захист прав дитини в Україні : підсумки діяльності у 2013 р. Уповноваж. Президента України з прав дитини Ю. О. Павленка / Адмін. Президента України, Уповноваж. Президента України з прав дитини ; [заг. ред. Павленко Ю. О. ; підгот.: Волинець Л. С. та ін.]. – Київ : Дорадо-Друк, 2014. – 187 с.
8. Павленко Ю. О. Захист прав дитини: підсумки першого року діяльності Уповноваженого Президента України з прав дитини Юрія Павленка (серпень 2011 – серпень 2012) . – / [Павленко Ю. О.]. – Волинець, Л. С. Аналітичний звіт за результатами дослідження у межах проекту “Права дітей в Україні: реалії та виклики після 20 років незалежності” / [О. М. Балакірєва та ін. ; ред. І. М. Ілляш] / Адміністрація Президента України, Уповноважений Президента України з прав дитини. – К.: [б. в.], 2012. – 56+155 с.
9. Система захисту дітей від жорстокого поводження : навч.-метод. посібник / Л. С. Волинець [та ін.]; ред. К. Б. Левченко, І. М. Трубавіна ; Державна соціальна служба для сім’ї, дітей та молоді, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда – Україна”. – К.: Держсоцслужба, 2005. – 395 с.
10. Кочемировська О.О. Щодо дотримання Україною міжнародних стандартів захисту прав дітей у збройних конфліктах: Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1660/>
11. Кривов’яз О. В. Захист прав дитини в умовах збройного конфлікту / О. В. Кривов’яз // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2017. – №27. – С. 80-85.
12. Дакал А.В. Державна політика у сфері захисту прав дітей: принципи, завдання та засоби реалізації // Державне управління та місцеве самоврядування : збірник наукових праць / Нац. акад. держ. управління при Президенті України ; Дніпропетр. регіональний ін-т держ. управління. – Дніпро, 2016. – Вип. 3 (30). – С. 59-65.
13. Дакал А.В. Державна політика щодо захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту в Україні // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України / Національна академія державного управління при Президенті України. – Київ, 2016. – Вип. 2. – С. 225-242.
14. Кудрявцева О. Конституційні та інституційні засади захисту прав дитини в Україні та Польщі: порівняльно-правовий аналіз // Історико-правовий часопис : науковий журнал / М-во освіти і науки України ; Східноєвропейський нац. ун-т ім. Л. Українки ; Редкол.: М.М. Яцишин, О.Н. Ярмиш, І.Б. Усенко [та ін.]. – Луцьк, 2016. – № 2 (8). – С. 58-62.
15. Кудрявцева О. М. Конституційно-правові основи захисту прав дитини в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Кудрявцева Олена Миколаївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – 20 с.
16. Кудрявцева О. М. Конституційно-правові основи захисту прав дитини в Україні : [монографія] / Олена Кудрявцева. – Київ : Арт Економі, 2015. – 265 с.
17. Кудрявцева О.М. Генезис і перспективи утвердження та захисту конституційних прав і свобод дитини в Україні // Наше право : науково-практичний журнал / Харк. нац. ун-т внутрішніх справ ; Кримінологічна асоціація України ; Київський міжнар ун-т; МАУП; Західно-регіональна асоціація клубів ЮНЕСКО. – Дрогобич, 2015. – № 2.
18. Кудрявцева О.М. Конституційно-правові основи захисту прав дитини в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Кудрявцева Олена Миколаївна ; М-во освіти і науки, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – 20 с.

19. Кудрявцева О.М. Міжнародний аспект нормативно-правового забезпечення конституційних прав дитини в Україні / О.М. Кудрявцева // Право України. – 2013. – №5. – С. 390-397.
20. Клименко О. Ю. Інституціоналізація соціального захисту дітей у кризових ситуаціях в сучасному українському суспільстві : [монографія] / О. Ю. Клименко. – Харків : Бровін О. В., 2015. – 398 с.
21. Клименко О. Ю. Особливості інституціоналізації соціального захисту дітей у кризових ситуаціях в сучасному українському суспільстві : автореф. дис. ... д-ра соціол. наук : 22.00.04 / Клименко Олена Юріївна ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2016. – 36 с.
22. Француз А. Й., Степаненко Н. В. Дотримання прав дитини в зоні військового конфлікту / А. Й. Француз, Н. В. Степаненко // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2017. – №29. – С. 5-13.
23. Руководство ЕС по проблеме детей в вооруженных конфликтах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org.ru/pdfid/5512c43f6.pdf>
24. Конвенція про права дитини (995_021) // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – С. 205.
25. Кривов'яз О. В. Захист прав дитини в умовах збройного конфлікту / О. В. Кривов'яз // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2017. – №27. – С. 81.
26. Женевские конвенции от 12 августа 1949 года (995_151, 995_152, 995_153, 995_154) и Дополнительные протоколы (995_199, 995_200) к ним. – 2-е изд., испр. – М.: Международный Комитет Красного Креста, 2001. – 344 с. – С. 149-331.
27. Декларація прав дитини // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
28. Декларація про захист жінок і дітей при надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_317
29. Конвенція про права дитини // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
30. Загальна декларація прав людини (рос/укр) // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
31. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
32. Закон України «Про охорону дитинства» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
33. Сімейний кодекс України // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
34. Цивільний кодекс України // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
35. Кримінальний кодекс України // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
36. Кримінальний процесуальний кодекс України // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
37. Закон України «Про оздоровлення та відпочинку дітей» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17>
38. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
39. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
40. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (укр/рос) // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_795
41. Римський статут міжнародного кримінального суду // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588

42. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці N 182 // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_166

43. Resolution 2143 (2014) Adopted by the Security Council at its 7129th meeting, on 7 March 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7b65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7d/s_res_2143.pdf

44. The Paris commitments to protect children from unlawful recruitment or use by armed forces or armed groups [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/pariscommitments_en.pdf

45. The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>

46. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/936-19?fi nd=1&text=%E7%E0%EB%F3%F7%E5%ED%ED%FF#w11>

47. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-п>

48. Кримінальний кодекс України // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

49. Питання дітей із зони АТО потребують негайного вирішення / Президент України Петро Порошенко; Адміністрація Президента [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.president.gov.ua/news/pitannya-ditej-iz-zoni-ato-potrebuyut-negajnogo-virishennya-34588>

50. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

51. Житловий Кодекс Української РСР // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>

52. Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15>

53. Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п>

54. Миколок О. Війна – це найбрутальніше порушення прав дитини [Електронний ресурс] / О. Миколок // День. – 2014. – 57. – Режим доступу <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/viyna-se-naubratalnishe-porushennya-prav-ditini>

55. Проект Закону про забезпечення права та гарантій дітей-жертв збройного конфлікту, воєнних дій, тимчасової окупації території України // ВР України офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54062